

Endvidere ordnes Normtallene efter Omkostningernes Art, f. Ex. Lokale, Arbejde, Reklame, Renter, Kredit, Tab, Udbringning af Varer o. s. v. Man faar bl. a. at vide, at det i Berlin koster fra 2,74 til 0,60 for hver Pakke at bringe, men at det dog kun drejer sig om ca. 1—2 pCt. af Omsætningen.

Det er muligt, at man i Detailhandelen staar overfor lignende Problemer som ved Produktion og Fordeling af Elektricitet, idet Belastningskurvernes Form for Dagen og Aaret faar en ganske overvejende Betydning, og Belastningens Mangel paa Jævnhed giver det største Bidrag til Omkostningerne. Der kan nemlig ikke arbejdes til Lager, Produktionen maa stadig følge Efterspørgselen og være indrettet efter Spidsbelastningerne. Prisen bliver da ikke alene proportional med det præsterede Arbejde, men bliver særlig paavirket af den fornødne Effekt. Paa en Maade kan man altsaa i begge Tilfælde sige, at der sælges baade Varer og Effekt, og at den sidste gennem Tomgangen belaster Prisen kolossalt. Det vilde være interessant engang at se Detailhandelens Problemer belyst fra denne Side, hvor Teorien er saa smukt udviklet af Elektroteknikerne.

Side 170—173 er Forfatteren lidt inde paa Registreringen af disse Svingninger i Beskæftigelsen, og paa de Forsøg, der er gjort til Udligning, f. Ex. 5 pCt. for Køb før Kl. 11.

Angaaende disse Spørgsmaal kan passende henvises til Undersøgelser, foretaget af Institutet for Historie og Samfundøkonomi, Bull. Nr. 1: *The Grocery Trade by C. Lind*, 1934, Side 39 ff., hvor man ser baade den daglige og ugentlige »Gang« af Salget, f. Ex. Lørdag omtrent dobbelt Omsætning.

For Norge findes Undersøgelser af Universitetets økonomiske Institut, f. Ex. *I. Wederwang og Dag Coward*, 1931, og for Sverige *Varudistributionskommittens Undersökning*, 1926.

I Arbejdskraftens Udnyttelse har Detailhandelen en vis Elasticitet i »part time workers«, som omtales Side 102, f. Ex. omtales Brancher, hvor der er ca. 30 delvis mod 100 fuldt beskæftigede.

For En gros Handelen gennemfører Bogen lignende Undersøgelser som ovenfor omtalt under Detailhandelen, og ligeledes behandles Industriens Salgsomkostninger udførligt. Et særligt Afsnit gør Rede for Betydningen af Lagerets Normal, Omsætningshastighed etc. Der gives et Bidrag til Forstaaelse af Standardiseringens Betydning gennem statistisk Paavisning af, hvad den uøkonomiske Stigning af Sorternes Antal betyder for Handelens Omkostninger.

Det er selvfølgelig ikke muligt i en Anmeldelse at komme ind paa alle de Emner, den omfangsrige Bog belyser gennem Statistiken. Foranstaaende skal kun være en Antydning af, hvor vidtspændende Opgaven har været, og hvad det kan betyde for Handelens og Samfundets Organisatorer at kende de Gennemsnitstal for Handelens Omkostninger, som Professor Hirsch har samlet sammen i sin Bog.

Ivar Jantzen.

COMMERCIAL BANKS 1929—1934, udgivet af Folkeforbundet, XCI + 213p, Geneve 1935.

Den foreliggende Udgave af »Commercial Banks« er en Fortsættelse af den i 1931 og 1934 udgivne »Memoranda on Commercial Banks«. Der er i den foreliggende Udgave foretaget en meget stærk Udvidelse af Stoffet, idet ikke blot den almindelige Bankstatistik og de vigtigste Udviklingstendenser indenfor Bankvæsenet Verden over bliver behandlet som i de tidligere Ud-

Endvidere ordnes Normtallene efter Omkostningernes Art, f. Ex. Lokale, Arbejde, Reklame, Renter, Kredit, Tab, Udbringning af Varer o. s. v. Man faar bl. a. at vide, at det i Berlin koster fra 2,74 til 0,60 for hver Pakke at bringe, men at det dog kun drejer sig om ca. 1—2 pCt. af Omsætningen.

Det er muligt, at man i Detailhandelen staar overfor lignende Problemer som ved Produktion og Fordeling af Elektricitet, idet Belastningskurvernes Form for Dagen og Aaret faar en ganske overvejende Betydning, og Belastningens Mangel paa Jævnhed giver det største Bidrag til Omkostningerne. Der kan nemlig ikke arbejdes til Lager, Produktionen maa stadig følge Efterspørgselen og være indrettet efter Spidsbelastningerne. Prisen bliver da ikke alene proportional med det præsterede Arbejde, men bliver særlig paavirket af den fornødne Effekt. Paa en Maade kan man altsaa i begge Tilfælde sige, at der sælges baade Varer og Effekt, og at den sidste gennem Tomgangen belaster Prisen kolossalt. Det vilde være interessant engang at se Detailhandelens Problemer belyst fra denne Side, hvor Teorien er saa smukt udviklet af Elektroteknikerne.

Side 170—173 er Forfatteren lidt inde paa Registreringen af disse Svingninger i Beskæftigelsen, og paa de Forsøg, der er gjort til Udligning, f. Ex. 5 pCt. for Køb før Kl. 11.

Angaaende disse Spørgsmaal kan passende henvises til Undersøgelser, foretaget af Institutet for Historie og Samfundøkonomi, Bull. Nr. 1: *The Grocery Trade by C. Lind*, 1934, Side 39 ff., hvor man ser baade den daglige og ugentlige »Gang« af Salget, f. Ex. Lørdag omtrent dobbelt Omsætning.

For Norge findes Undersøgelser af Universitetets økonomiske Institut, f. Ex. *I. Wederwang og Dag Coward*, 1931, og for Sverige *Varudistributionskommittens Undersökning*, 1926.

I Arbejdskraftens Udnyttelse har Detailhandelen en vis Elasticitet i »part time workers«, som omtales Side 102, f. Ex. omtales Brancher, hvor der er ca. 30 delvis mod 100 fuldt beskæftigede.

For En gros Handelen gennemfører Bogen lignende Undersøgelser som ovenfor omtalt under Detailhandelen, og ligeledes behandles Industriens Salgsomkostninger udførligt. Et særligt Afsnit gør Rede for Betydningen af Lagerets Normal, Omsætningshastighed etc. Der gives et Bidrag til Forstaaelse af Standardiseringens Betydning gennem statistisk Paavisning af, hvad den uøkonomiske Stigning af Sorternes Antal betyder for Handelens Omkostninger.

Det er selvfølgelig ikke muligt i en Anmeldelse at komme ind paa alle de Emner, den omfangsrige Bog belyser gennem Statistiken. Foranstaaende skal kun være en Antydning af, hvor vidtspændende Opgaven har været, og hvad det kan betyde for Handelens og Samfundets Organisatorer at kende de Gennemsnitstal for Handelens Omkostninger, som Professor Hirsch har samlet sammen i sin Bog.

Ivar Jantzen.

COMMERCIAL BANKS 1929—1934, udgivet af Folkeforbundet, XCI + 213p, Geneve 1935.

Den foreliggende Udgave af »Commercial Banks« er en Fortsættelse af den i 1931 og 1934 udgivne »Memoranda on Commercial Banks«. Der er i den foreliggende Udgave foretaget en meget stærk Udvidelse af Stoffet, idet ikke blot den almindelige Bankstatistik og de vigtigste Udviklingstendenser indenfor Bankvæsenet Verden over bliver behandlet som i de tidligere Ud-

gaver; men ogsaa Statistikken vedrørende alle Pengespørgsmaal i Almindelighed som Valutakurser, Priseniveauer, Renteniveauer, Centralbanker, Guldets Vandringer, Produktion og Fordeling bliver behandlet.

Som ved de tidligere Udgaver er Hovedvægten lagt paa en Analyse af de nuværende Udviklingstendenser i de enkelte Landes Bankvæsen. Ikke mindre end 44 forskellige Landes Forhold bliver taget op til Behandling i hvert sit Afsnit, og et Resumé fremhæver de vigtigste Strukturændringer i hvert Lands Bankvæsen, hvad enten dette er sket ved Indgreb fra Lovgivningsmagtens Side, ved Sammenslutning, ved Kraks eller paa anden Maade.

I den nye Udgave er for første Gang Banksystemerne i Danzig, Japan, Tyrkiet og Soviet Rusland medtaget. Afsnittet om Japan indeholder en Beskrivelse af det japanske Bankvæsens Historie med alle dets mange forskellige Former for Bankvirksomhed — Specialbanker, almindelige Banker, Sparekasser, Trust-Companies, Finansernes Opbevaringskontorer o. s. v. I Afsnittet om Rusland beskrives de forskellige Stadier i Bankvæsenets Udvikling, — saavel Før-Krigens af udenlandsk Kapital stærkt afhængige Banksystem og Oktoberrevolutionens Forsøg paa at indføre et pengeløst Samfund som 5-Aars Planens Gennemførelse af et stærkt centraliseret Bankvæsen, der paa forskellig Maade kontrollerer og griber regulerende ind i saavel Produktionen som i Fordelingen af de økonomiske Goder.

Indledningen — der er paa ca. 90 Sider — giver en almindelig Oversigt over de i det behandlede Tidsrum foregaaede Forandringer i Verdens Bankvæsen og Pengesituation i det hele taget og foretager nogle internationale Sammenligninger af den allerstørste Interesse.

Efter et kort historisk Rids af Hovedbegivenhederne indenfor Verdens Pengepolitik fra den 30. April 1933, hvor De forenede Stater opgav Guldstandard, til den 2. April 1935, da den franske Regering besluttede at udmønte Guld til den indenlandske Cirkulation, gives der i de følgende Afsnit en mere analytisk Behandling af Verdens pengepolitiske Spørgsmaal i det omhandlede Tidsrum.

Et Afsnit om Omsætningsmidlernes Sammensætning viser den meget store Forskel mellem de forskellige Landes Betalingsmetoder og Sædvaner; i de anglo-saksiske Lande bestaar t. Eks. 75—85 pCt. af Omsætningsmidlerne af Bankdeposita, men kun 40 pCt. i Frankrig. I en meget værdifuld og detailleret Tabel vises Bevægelserne i Omsætningsmidlernes Mængde og Sammensætning i de forskellige Lande. Det fremgaar af denne, at der i Aarene 1929—32 var en almindelig Tendens henimod en Formindskelse af Omsætningsmidlernes Mængde, medens der i Tiden derefter har været en Tendens henimod Stabilitet eller en mindre Forøgelse; en Undtagelse herfra danner dog Forholdene i Frankrig, Belgien og Holland.

Tre af Indledningens Afsnit beskæftiger sig med Bevægelserne i Handelsbankernes Indlaan, Udlaan og Kassebeholdninger. Det fortsatte Fald i Bankdeposita i Guldlandene stilles overfor den Stigning, der er foregaaet i mange af de Lande, der har ladet deres Valuta depreciere. Nogle Tabeller viser den meget store Nedgang i almindelige Banklaan og den stærke Forøgelse af Government securities, der i Perioden er sket i mange Lande for Handelsbankernes Vedkommende. Det slaas fast, at selv i Lande som England, Canada og Sverige, der har forsøgt en ekspansiv Politik og haft en stigende Produktion i de sidste Aar, er en Forøgelse af Banklaanene udeblevet.

Bankernes Kassebeholdninger — i snævrere og i videre Forstand — sættes i Forhold til demand og total deposits. Det omtales herunder, hvorledes Kassebeholdningerne i London Clearing Banks i Forhold til demand og total deposits viser en i Forhold til andre Lande meget stor Stabilitet, hvad der naturligt bevirker, at Centralbankens Kontrol her bliver meget effektiv. I Guldlandene viser Bankernes Kassebeholdninger — især i 1931 — en meget stærk Stigning, hvad der for største Delen er et Resultat af de internationale Kapitalvandringer. Variationerne i Kassebeholdningerne i Guldlandene følger temmelig nøje Forandringerne i Centralbankernes Guldreserver. Det mest interessante i denne Forbindelse er maaske den i Perioden foregaaede meget stærke Forøgelse udover den lovpligtige Kasserreserve, der er foregaaet i Commercial Banks i U. S. A. Medens denne Stigning i 1933 væsentlig var foraarsaget af, at Federal Reserve banks gjorde store Opkøb i det aabne Marked af Government securities, skyldtes den fortsatte Stigning i 1934, at U. S. A. importerede Guld. I December 1934 havde Medlemsbankerne et Beløb paa 1750 Millioner \$ udover den lovpligtige Kassebeholdning, hvad der naturligt har bevirket, at Reserve Bankernes Indflydelse paa den økonomiske Udvikling er blevet stærkt formindsket, da Medlemsbankerne kan forøge deres Udlaan langt udover det normale, uden at søge Laan hos Reserve Bankerne.

Et Afsnit om Bankclearing giver for hvert Kvartal Tal for Bankomsætningen i 15 Lande for Perioden 1930—34. Grove Index for demand deposits Omløbshastighed er ligeledes udregnet for samme Periode. I Afsnittet om Rentesatserne anføres forskellige Grunde som Forklaring paa den varierende Afstand mellem Renten for korte og lange Laan og mellem de forskellige Markeders Rentesatser. Det omtales, hvorledes Bankernes Laanrente kun langsomt har fulgt med i den nedadgaaende Bevægelse for Renten paa Obligations- og Pengemarkedet, og at den vigtigste Grund hertil er den relative Ubøjelighed i Bankernes Indlaansrente, der bl. a. skyldes Konkurrencen fra Sparekassernes Side.

Efter en særlig Undersøgelse af Bevægelserne i Priserne og Valutakurserne fremsættes nogle Betragtninger om Vekselvirkningsforholdet mellem disse. Bogen indeholder en Mængde statistisk Materiale af den allerstørste Interesse i Forbindelse med Spørgsmaalet om Stabilisering — et Spørgsmaal, som Rapporten ogsaa kommer ind paa. En Tabel giver saaledes den teoretiske »Overvurdering« eller »Undervurdering« af de vigtigste Valutaer i Forhold til saavel den franske Franc som til Sterling for Aarene efter 1931.

Nogle interessante Oplysninger og Betragtninger fremsættes ogsaa om Guldproduktionen og Guldbevægelserne i det sidste Femaar. Det omtales, hvorledes de faldende Priser i 1930—31 og senere Valutaernes Depreciering har frembragt en stærk Forøgelse i Verdens Guldforraad og koncentreret de private Forraad i Centralbankerne. Den aarlige Tilvækstprocent, der for Aarene 1925—29 gennemsnitlig var mindre end 1, har for Aarene efter 1930 været omkr. 7. Fordelingen af Verdens monetære Guldforraad har i det forløbne Femaar gennemgaaet store Forandringer. Guldlandene har saaledes fra 1929 forøget deres Andel af Verdens Forraad fra 20,8 til 37,6 pCt. i 1934. Denne Forøgelse er sket ikke saa meget paa Sterling-Blokkens Be-

kostning, hvis Andel i det forløbne Tidsrum kun er faldet fra 14,5 til 12,9 pCt., som paa Japans og Sydamerikas, hvis Andele henholdsvis er faldet fra 5,5 til 1,9 pCt. og fra 7,9 til 2,9 pCt. Endvidere anføres, hvorledes den procentvise Andel for de europæiske Landes Vedkommende, der har indført Valutakontrol (herunder Tyskland), er faldet fra 8,2 pCt. til 1,9 pCt.

Det foreliggende Værk af Folkeforbundets Economic Intelligence Service indeholder saa mange rent faktiske Oplysninger og værdifulde Betragtninger, at det ikke blot er et interessant Værk for den mere teoretisk indstillede Nationaløkonom, men ogsaa en uundværlig Haandbog for den praktiske Bankmand.

Lauge R. Kallestrup.

NOTITS

REDAKTØRSKIFTE VED NATIONALØKONOMISK TIDSSKRIFT

Med Udsendelsen af nærværende Hefte af Tidsskriftet fratræder Direktør *Jens Toftegaard* Redaktionen. Tidsskriftets fremtidige Redaktør er Docent, Dr. polit. *Carl Iversen*, Østerbrogade 116, København Ø.